



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 121. An filij vel h[a]eredes illorum qui morti proximi consolari ab
haereticis petierunt, sint admittendi ad eorum excusationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Heredibus
susceptorum
morientium
nihil intin-
gendum.

bus, & similibus morientibus ante iniunctam penitentiam, nihil sit iniungendum aut sibi aut suis heredibus, quia crimen morte extinctum est, videnda sunt quae tradidimus supra in hac 3. parte, super question. 43. §. alterum caput. & seq. nam cum suspensiones quantumvis vehementes in hoc crimine morte delinquentium susceptorum extinguantur, non debent condemnari post mortem ad villas penas, etiam pecuniarias.

Quod si lite pendente suspecti illi mortui sint, adhuc non debet imponi eorum heredibus pena pecuniaria ob solam suspicionem: quod satis colligitur ex textu in cap. accusatus. §. si vero. facit textus in l. vlt. c. ad legem Iuliam maiest. tradunt Geminianus & Francus in dicto cap. accusatus. §. porro. de heretic. lib. 6. & Ancharanus in cap. filij. notab. 2. de heret. lib. 9. & Simancas de catho. insti. tit. 18. num. 13.

Penitentia
iniuncta per
sonae cum per-
sona extin-
guitur.

De secunda assertionem, quam ponit Emericus ubi. 1. ibi: si autem est iniuncta, nulla est dubitatio: nam si penitentia iniuncta à sola persona, cui imposita fuit absolui poterat, ea moriente, penitentia cessat. eundem hanc conclusionem tradunt Zanbinius tract. de heretic. cap. 28. & Repertorium Inquisit. verbo, filij. §. nunc subsequenter. tales ergo penitentiae non trāsunt ad filios vel heredes defunctorum: in eis enim imponendis non solum habita est ratio salutis animae, sed etiam afflictionis corporis: & propterea cum personam sequantur, cum persona quoque extinguuntur, & finiuntur.

Penitentia
in bonis exe-
quenda hære-
tibus defun-
cti impona-
tur.

Tertiam assertionem, videlicet, quod cum penitentia non est personalis, sed in bonis exequenda; tunc ad eam implendam compelli possunt heredes defuncti, pulchre explicat idem Zanbinius tract. de heret. cap. 28. num. 6. & Repertorium Inquisit. verbo, filij. §. nunc subsequenter. & verbo, obligatio. §. quid si quis. idem cauit luculenter Concilium Sinerren. cap. 10. in hac verba: Et idem faciatis de illis, qui decesserunt accepta penitentia, nec impleta si esse in mora ceperint: vel pro illa complenda obligauerint, ut supra tetigimus, bona sua. hac ibi.

Bona obliga-
ta ad quemli-
bet successore
trāsunt cum
illo onere.

Hoc amplius obseruandum est, quod cum alicui suspecta de heresi iniuncta sunt haec opera pietatis in bonis adimplenda, vt fabricare Ecclesiam vel hospitalia, restituere vsuras & similia; isque bona sua pro hac penitentia adimplenda obligauit, post mortem eius ad quemcumque successorem, etiam particularem, ea bona deuoluuntur, ad eum semper peruenient cum illo onere. ita colligitur ex dicto cap. accusatus. §. si vero. facit glos. in l. rescriptum. ff. de pactis. & in l. aufertur. §. fiscus. ff. de iure fisci. & vtrouque Bartolus, traditque Repertorium Inquisit. praefatis locis, quod est in hac causa non leuiter aduertendum.

Quae ad postremam assertionem spectant de procedendo contra hereticos etiam post mortem in hoc crimine, quoad effectum confiscandi bona, copiose tradidimus supra in hac 3. parte, super dicta questione. 43.

no. 43.

An filij vel heredes illorum, qui morti proximi consolari ab haereticis petierunt, sint admittendi ad eorum excusationem.



Entesima uicesima prima questio est: Vtrum Inquisitor filios & heredes illorum, qui dum in egritudinis lecto decumbent, petierunt ab haereticis per eorum manus impositionem consolari, & sic fuerunt mortui, possit admittere ab probandum, quod ipsi defuncti tunc non erant sani capitis, uel quod amiserant iam loquelam?

Respondemus quod non, si dum uiuebant fuerant de haeresi diffamati, uel suspecti habitis aut legitime constitutis, quod sanæ mentis existentes, petierint ab haereticis consolari: alias potest eos admittere: non tamen per uxores, filios, & familiares illorum, ut patet in c. Filij. de haeret. lib. 6. ubi dicitur sic

Filij uel heredes illorum, qui dum in egritudinis lecto decumberent, petierunt haereticos consolatos, ut ab eis per manus impositionem consolationem reciperent, secundum pessimam consuetudinem eorundem, sicque uiam fuerint uniuersæ carnis ingressi: ad probandum ipsi defuncti consolationem illam, immo uerius desolationem, non sanæ mentis effecti susceperint, uel post perditam iam loquelam (cum tamen moris sit, ut dicitur apud eos, quod nullam taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam) admitti non debent: si dum uiuebant, diffamati erant de heresi, uel suspecti: aut legitime constituti, quod sanæ mentis existentes, huiusmodi haereticos petierunt. Alioqui admitti poterunt prædicti filij uel heredes ab probandum præmissa. Non tamen per uxores, filios, familiares, uel de suis aliquos: sed per testes alios fide dignos, & specialiter fidei relatores.

COMPLEMENT. CLXXI.

EX hac questione duas potissimum conclusiones colliguntur.

Prima est: Heredes illorum, qui cum moriuntur haereticalia dixerunt vel faciunt, quale est petere consolationem haereticorum, admitti debent ad excusandos defunctos in hoc tribunali, dummodo defuncti dum uiuerent, non essent de heresi diffamati, uel suspecti, aut dum essent sanæ mentis, non petierint haereticorum consolationem. Nam si in vita diffamati aut suspicio de heresi præcessisset, aut cum sanæ mentis essent, haereticorum consolationem petiissent; tunc nullo modo admittendæ sunt heredum excusationes, sed defuncti uelut haeretici poterunt condemnari.

condemnari ex hac presumptione iuris & de iure, contra quam hoc casu non admittitur probatio in contrarium.

Altera & postrema conclusio est, prioris veluti declaratiua, nempe: Cum heredes defunctorum in hoc tribunali admittuntur ad excusandos defunctos, non possunt eos excusare per testes domesticos, veluti per uxores, filios, vel alios familiares; sed adhibere oportet alios testes omni exceptione maiores.

Hæc summa est huius questionis, quæ continet materiam frequentem, vilem & cognitu necessariam, de qua agit etiam auctor supra in hac tertia parte, questio. 43.

Ex titulis vero harum questionum intelliges Emericum diuerso consilio de materia procedendi contra defunctos differuisse, quamuis multis locis vtiatur eodem rescripto desumpto ex cap. filij. de heretic. lib. sexto.

Et priusquam propositam materiam aggrediar, operæ præstatum erit adnotare quid sit hoc, quod dicitur in hoc textu de petenda consolatione hereticorum. hæc nunquam potui intelligere donec in codice illo bibliothecæ Vaticanæ inueni summam quædam F. Rainerij ex Ordine Prædicatorum de Catharis, & Leonistis, seu Pauperibus de Lugduno, in qua plene agitur de sacramenti Carbarorū, inter quæ vnum erat consolamentū, seu manus impositio, seu spiritalis baptisimus, in quo conferendo quis ritus esset solitus obseruari, abunde docui supra parte 2. super question. 13. §. manus impositio. ex quo intelliges hunc locum alioquin difficilem propter ignoratum nostrum hoc seculo ritum antiquitatis, quem heretici eius temporis obseruabant.

Prima conclusio in presumptione iuris & de iure fundata est, quæ non admittit directam probationem in contrarium. suspecti ergo vel diffamati de hæresi, qui tempore mortis petunt consolationem ab hereticis secundum eorum ritum & consuetudinem, si constat eos tunc sanæ mentis fuisse, tamquam consummati heretici præsumuntur & condemnantur à iure.

Iam dispositio huius textus, quo vtiatur hic Emericus, quæ locū habebat olim in Catharis & alijs hereticis, de quibus dixi supra parte secunda super question. 13. locum hodie sibi vendicabit in hereticis nostri sæculi, & alijs cuiuslibet ætatis vel temporis: nam verbigratia diffamatus vel suspectus de hæresi Lutheranorum, Calvinistarum, aut similitum, vel ex eis sectis conuersus, si tempore mortis, sanæ mentis existens iuxta ritum eius sectæ de qua erat diffamatus vel suspectus, vel ex qua fuit conuersus, consolationem, aut sacramenta, aut alios ritus & ceremonias eius sectæ proprias peteret, presumptione iuris & de iure per hunc ritum haberetur pro heretico.

Quod eadem omnino ratione locum habere existimo in conuersis ex Iudæis, Mahometanis, vel alijs infidelibus, qui tempore mortis cum sanæ mentis essent iuxta ritus parentum suorum & antiquæ perfidie decedere, ac sepeliri voluerunt.

Sed quomodo huiusmodi homines defendi possint, videamus. Duplex modus excusandi tales hic pro-

A ponitur, primus est, bona vita antea facta: nam si quis nititur probare defunctum non decessisse hereticum, nec illa hereticalia quæ dixit, aut fecit dixisse aut fecisse animo deliberato, sed verbi gratia per doloris acrimoniam, aut aliter, is probabit cum defunctum dum viueret, non fuisse de hæresi suspectum nec diffamatum, immo laudabiliter vixisse, & sacramenta Ecclesiæ more Christianorum debito tempore recepisse, & cætera peregrisse, quæ à veris & catholicis Christianis fieri solent. quod probandi genus contrarium suspicionem aut omnino excludit, iuxta doctrinam Baldi in l. 1. c. locati. num. 7. versic. & in simili, aut saltem valde elidit & minuit, quod apertissime deducitur à contrario sensu ex textu in dicto cap. filij. de heret. lib. 6. ibi: Si dum uiuebant, diffamati erant de hæresi, aut suspecti. Ergo si tales non erant, censendi videntur à delicto immunes, nec iudicandi sunt heretici.

Nec mirum hoc videri debet, quoniam bona fama antea facta vita multa bona operatur, de quibus Baldus in l. 1. c. locati. Sed inter cætera hoc vnum quod ad presens institutum spectat, videlicet, per bonam famam in genere, tolli indicia in specie contra aliquem orta, quod aliquos dixisse testatur Franciscus Casonus tract. 1. de indicijs. c. 2. nu. 10.

C Secundus modus excusandi defunctos proponitur, si ostendatur eos non fuisse sanæ mentis, cum petiuerunt hereticorum consolationem, aut alia dixerunt, vel fieri postularunt secundum ritum & consuetudinem antiquæ perfidie. & in hoc articulo tota difficultas posita est in declarando & intelligendo, an delictum præsumatur esse factum tempore furoris, vel tempore sanæ mentis: nam si tempore furoris factum fuisse præsumatur, nec ad culpam nec ad penam imputandum erit: secus autem iudicabitur si tempore sanæ mentis commissum fuisse concludatur.

In hoc ergo dubio sit hæc prima conclusio: Si illi qui ad excusandum huiusmodi defunctum, qui præsumitur hereticum fuisse, probent ipsum aliquando fuisse furiosum, in furore præsumitur durare, & tempore furoris commisisse delictum, & accusator siue Fiscalis, vel iudex si procedit ex officio, debet probare delictum esse factum tempore sanæ mentis. ita probat textus singularis in cap. indicas. 3. questio. 9. & ibi glossa communiter recepta in verbo, ostenderis. & glossa in cap. vlt. de successione ab intest. in verbo, competentem. vbi etiam per Doctores. nec deest ratio ad eandem conclusionem probandam, quoniam furor est qualitas & morbus, qui postquam est radicatus præsumitur durabilis, vt periti medici fatentur, & probat textus in l. humanitatis. C. de impuber. & alijs substit. & in l. 1. ff. de curatore furio. & docet nominatim Zabarella in cap. cum inter canonicas. de electio. in 5. opposicione. & confirmatur ex communi & recepta doctrina Bartoli in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de operis noui nunt. diceatis quod quando actus, vel delictum potest fieri tempore licito & illicito, ille qui agit vel accusat tenetur probare esse factum tempore illicito, & punibili.

Sit secunda conclusio: Si hic defunctus, qui dicitur tempore mortis deliquisse hæreticando, ante delictum non fuit furiosus, nec illi qui admittuntur ad eum defendendum & excusandum id probant; sed tantum dicunt & proponunt tempore delicti commissi fuisse furiosum, reuera huiusmodi defensores id probare debent, aliàs autem delictum censebitur commissum tempore sana mentis; quia semper quis præsumitur esse talis, qualis naturaliter esse debet. argumen. textus in l. nec codicillos. C. de codicillis, ubi id notat Baldus, Paulus de Castro & alij, & nominatim proficitur Angelus tract. de maleficijs, in verbo, scienter & dolose. vers. quid in furioso. Imola & Ancharanus in Clemen. 1. de homicid. Salycetus in l. furiosum. C. qui testamen. facere possunt, num. 2. & alij plerique quos gratia breuitatis omitto.

Hac qua diximus de excusando per alios uel nõ excusando defuncto, qui dicitur tempore mortis hæreticari, intelligenda quoque censemus cum is non moritur, sed conualefcit & uiuit: nam si aliquando fuit furiosus in furore præsumetur deliquisse, & non punitur: si uero non fuit furiosus, nisi probauerit se fuisse mente alienatum cum illa hæreticalia dixit, uel fieri petiuit, legitime punitur.

Admonebo tamen grauissimas quasdam esse aegritudines & morbos, quibus facile solent homines mente amoueri, & iudicio priuari, quamuis antea sapientes fuerint, quod in hac causa diligenter est considerandum, & si opus fuerit iudicium medicorum peritorum adhibendum, cum agatur de maximo præiudicio.

Aetas etiam consideranda est, ob quam ingravescentem sepe absque morbo delirare solent homines, & aliena loqui, item spectanda sunt multa alia circumstantia, ex quibus intelligatur, an hæreticalia dicantur, uel fiant, aut dici & fieri præsumantur potius vi morbi, aut alterius affectionis, quam mentis, siue intellectus errore.

Sed dubium est, an credatur notario in testamento attestanti testatorem fuisse sana mentis, & uera sententia & communis est, non credi. Alexander consil. 141. incipien. Ponderatis, matureque perspectis. lib. 1. late Iason in l. Senium. C. qui testamen. facere pos. Baldus, Angelus, et Cummanus, in l. 2. ff. de testamen. & alij, quos prudens omitto.

Illud etiam in hac disputatione docendum erat, quod merito prima nostra conclusio uidetur postulare, ex quibus scilicet actibus possit furor probari, ut tandem deducatur eum qui accusatur furoris tempore deliquisse, ne punitur; sed cum breuiter expediri res longa non possit, lectorem remittemus potissimum ad Franciscum Herculanum, qui in tract. de probanda negatiua, hæc demonstrat. nu. 157. vers. Secundus modus est. Circa secundam uero EymERICI conclusionem nulla occurrit difficultas: quæ non sit plene à nobis declarata supra in hac 3. parte

super questione 70. cetera dicta sunt super quæst. 43.

ADE EXCOMMUNICATIIS in causa fidei, & absolutione eorum.

QUESTIO CXXII.

An hæretici, & eorum fautores sint excommunicati, & ab Inquisitoribus possint absolui.

SUMMARIVM.

- 1 Hæretici sunt ipso iure excommunicati.
- 2 Credentes quoque receptatores & fautores eorum.
- 3 Absolui autem ab Inquisitore possunt ab excommunicatione.



Entesima uicesima secunda questio est: Vtrum hæretici credentes, receptatores, defensores, & fautores eorū, ipso iure sint excommunicati; & si respiciat, possint absolui per Inquisitores?

1 Respondemus ad utrumque quoddam sic. De hæreticis patet quoddam sic, in c. Sicut ait. & in c. Ad abolendam. in princip. & in c. Excommunicamus. in princip. & præsertim, & breuius in c. Excommunicamus, 2. de hæret. ubi dicit sic: Excommunicamus & anathematizamus uniuersos hæreticos, Catharos, Patharenos, & infra; & alios, quibuscumque nominibus censeantur, & cetera.

2 De credentibus autem & ceteris supra dictis, habetur in c. Excommunicamus, 1. §. credentes. ubi dicitur: Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subiacere, & cetera.

3 Quod autem possint absolui per Inquisitorem, si respiciant, habetur in c. Ut officium. in princip. de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Ut officium. & infra: Contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, necnon contra infamatos de hæresi, uel suspectos iuxta sanctiones canonicas (hominum metu diuino timori postposito) procedatis. Si uero aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire uoluerit ad Ecclesiam unitatem; ei iuxta formam Ecclesie absolutionis beneficium impendatis.

COMMENT. CLXX.

Dvæ sunt assertiones, Prima est. Hæretici, fautores & similes excommunicati sunt. Altera est: Eos esse per Inquisitores absolui utraque facilis est, & aperta.

Ac quantum ad primam spectat, non est putandum ab his primum Pontificibus, quorum sunt hæc res scripta,